

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.09.2010, sp. zn. 31 Cdo 2036/2008, ECLI:CZ:NS:2010:31.CDO.2036.2008.1

Číslo: 47/2011

Právní věta: Při oceňování členského podílu v bytovém družstvu v rámci vypořádání společného jmění manželů - bývalých společných nájemců družstevního bytu a společných členů bytového družstva - je třeba vyjít ze stavu (sc. stavu družstevního bytu) i obvyklé ceny tohoto podílu v době zániku společného nájmu družstevního bytu a společného členství rozvedených manželů v družstvu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.09.2010

Spisová značka: 31 Cdo 2036/2008

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Byty družstevní, Cena, Společné jmění manželů, Společný nájem bytu manžely

Předpisy: § 149 odst. 2 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Benešově rozsudkem ze dne 12. 3. 2007 v řízení o vypořádání společného jmění manželů (dále jen „SJM“) uložil žalované povinnost „zaplatit žalobci částku 326 015 Kč ve lhůtě 90 dnů od právní moci rozsudku“ a rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že manželství účastníků bylo pravomocně rozvedeno 27. 7. 2002, přičemž k dohodě o vypořádání společného jmění účastníků ohledně vypořádání členských práv a povinností spojených s užíváním družstevního bytu nedošlo. Na základě pravomocného soudního rozhodnutí k 23. 1. 2004 bylo právo společného nájmu bytu v ulici P. ve V. (dále též jen „předmětný byt“) zrušeno s tím, že byt bude nadále jako členka družstva a nájemkyně užívat žalovaná, přičemž žalobci byly stanoveny podmínky pro vyklizení uvedeného bytu. Předmětem vypořádání se stala hodnota členských práv a povinností v družstvu, přičemž podle názoru soudu prvního stupně pro vypořádání dřívějších společných členských práv a povinností spojených s užíváním bytu je rozhodná jejich hodnota ke dni zániku společného členství rozvedených manželů v družstvu, tj. v daném případě ke dni právní moci rozsudku o zrušení společného nájmu bytu a určení, kdo bude nadále nájemcem a členem družstva. K tomuto okamžiku nabývá jeden z účastníků určitou majetkovou hodnotu na úkor druhého ze společných nájemců a členů družstva. Soud prvního stupně se proto neztotožnil s názorem žalobce, že je třeba ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu vycházet z ceny věci v době jejího vypořádání, avšak z jejího stavu v době zániku „spoluvlastnictví“, když tato rozhodnutí se týkají věcí vypořádávaných soudem v rámci řízení o vypořádání společného jmění manželů, tj. podle stavu v době vyhlášení rozsudku ve věci, kdy je konstitutivně jeden ze

spoluvlastníků určen jako výlučný vlastník. V daném případě však členská práva a povinnosti byly přikázány žalované v roce 2004, k tomuto okamžiku získala žalovaná majetkovou hodnotu a zůstal nevypořádan pouze majetkový nárok žalobce.

Při stanovení výše hodnoty členských práv a povinností soud prvního stupně vyšel ze znaleckého posudku oceňujícího tato práva a povinnosti obecnou cenou ve výši 712 030 Kč se závěrem, že na vyrovnání podílu žalobce připadá částka 356 015 Kč, kterou však snížil o žalovanou uplatněnou pohledávku k započtení ve výši 30 000 Kč, jež byla žalobcem odsouhlasena a představovala podíl žalobce na nákladech spojených s jeho právem bydlení v předmětném bytě.

K r a j s k ý s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 13. 12. 2007 rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil, ohledně náhrady nákladů řízení před soudem prvního stupně jej změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i jím provedeným právním posouzením věci. Akceptoval závěr soudu prvního stupně, že žalovaná k 23. 1. 2004 nabyla a reálně mohla disponovat s majetkovou hodnotou – členskými právy a povinnostmi v bytovém družstvu zahrnujícími užívací právo k bytu. Hodnota členských práv a povinností se vypořádává ke dni zániku společného členství rozvedených manželů, neboť se zánikem manželství není ze zákona spojen zánik společného členství rozvedených manželů v družstvu. Odvolací soud proto neshledal důvodnou odvolací námitku žalobce, podle níž měla být hodnota členských práv a povinností zjišťována ke dni vypořádání společného jmění manželů, tj. k roku 2007. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost opřel o § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a uplatnil dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), jehož naplnění spatřoval v tom, že nalézací soud nesprávně posoudil okamžik, ke kterému má být zjištěna hodnota členských práv a povinností. Podle názoru dovolatele se má majetková hodnota, kterou představuje společný družstevní podíl, vypořádávat shodně jako ostatní věci a hodnoty tvořící společné jmění manželů, tj. podle stavu ke dni zániku společného jmění a v obvyklé hodnotě v době vypořádání společného jmění manželů. Dovolatel odkázal na novější judikaturu vyjádřenou rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. [22 Cdo 1112/2006](#) a navrhl zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í:

Podle čl. II. – přechodná ustanovení, bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinného od 1. 7. 2009 (vyjma ustanovení čl. I bodů 69, 71 a 100, ustanovení čl. XIII a ustanovení čl. XVII bodu 1, která nabývají účinnosti 23. 1. 2009), dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů; užití nového ustanovení § 243c odst. 2 tím není dotčeno.

Dovolací soud proto při projednání dovolání postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném do novely provedené zákonem č. 7/2009 Sb., neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno dne 13. 12. 2007.

Tříčlenný senát č. 22, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při úvaze o způsobu ocenění členského podílu v bytovém družstvu, prováděného za účelem vypořádání společného jmění bývalých manželů – společných členů bytového družstva, dospěl k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. [22 Cdo 900/2004](#), a také v rozsudku ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. [22 Cdo 1112/2006](#). Proto rozhodl o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné. Z rozhodnutí odvolacího soudu činí rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 3 o. s. ř.) způsob ocenění a vypořádání členského podílu v bytovém družstvu ve vztahu k vypořádání společného jmění manželů, zaniklého v důsledku rozvodu manželství.

Nedohodnou-li se rozvedení manželé o nájmu bytu, soud na návrh jednoho z nich rozhodne, že se zrušuje právo společného nájmu bytu. Současně určí, který z manželů bude byt dále užívat jako nájemce. Nabyli-li práva na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu jeden z rozvedených manželů před uzavřením manželství, zanikne právo společného nájmu bytu rozvodem; právo byt užívat zůstane tomu z manželů, který nabyl práva na nájem bytu před uzavřením manželství. V ostatních případech společného nájmu družstevního bytu rozhodne soud, nedohodnou-li se rozvedení manželé, na návrh jednoho z nich o zrušení tohoto práva, jakož i o tom, kdo z nich bude jako člen družstva dále nájemcem bytu; tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu (§ 705 odst. 1, 2 obč. zák.).

Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné (§ 149 odst. 2, věta první, obč. zák.).

Žalovaná se již dříve, a to na základě rozsudku vyneseného v řízení o zrušení společného nájmu družstevního bytu, stala jedinou nájemkyní předmětného bytu a výlučnou členkou bytového družstva, tudíž i výlučnou nositelkou členských práv a povinností spojených s tímto bytem. Dříve společná členská práva a povinnosti účastníků k družstevnímu bytu byla tedy již vypořádána. V řízení o vypořádání společného jmění manželů, v němž je soud vázán předcházejícím rozsudkem o zrušení společného nájmu družstevního bytu, se tak již vypořádává, ale nepřikazuje, hodnota uvedených majetkových práv a povinností.

Ve výroku rozsudku o vypořádání společného jmění se tak vypořádání sporné dříve společné majetkové hodnoty patřící do tohoto spoluvlastnictví promítne pouze ve výroku o částce, kterou je jeden z účastníků povinen zaplatit druhému, aby se vyrovnaly hodnoty mezi ně rozdělených aktiv a pasiv (samozřejmě za předpokladu rovných podílů), tj. v tzv. výroku o vyrovnání podílů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2000, sp. zn. [22 Cdo 1242/99](#)).

V rozsudku býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. 3. 1971, sp. zn. [2 Cz 12/71](#), publikovaném jako R 43/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se uvádí: „Při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, jimž vzniklo za trvání manželství právo společného užívání družstevního bytu a společné členství v družstvu, nutno přihlídnout k členskému podílu ve stavebním bytovém družstvu ve výši odpovídající zůstatkové hodnotě tohoto podílu ke dni zániku bezpodílového spoluvlastnictví manželů“.

Odklon od starší judikatury, včetně citovaného R 43/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, učinil Nejvyšší soud v rozsudku velkého senátu občanskoprávního kolegia ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. [31 Cdo 2428/2000](#), publikovaném v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 1528, ve kterém se uvádí: „V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů - bývalých společných nájemců družstevního bytu a společných členů bytového družstva, jehož součástí je i hodnota členského podílu, nelze při stanovení její výše vycházet ze zůstatkové hodnoty členského podílu ani z hodnoty vypořádacího podílu. Jde o hodnotu, jejíž cena se pro účely uvedeného řízení stanoví cenou obvyklou, tj. cenou, kterou by bylo možno za převod členského podílu v rozhodné době a místě dosáhnout.“

Nejvyšší soud se neztotožnil ani s právním názorem, že při vypořádání společného jmění manželů se členský podíl v bytovém družstvu vypořádá ve výši odpovídající hodnotě tohoto podílu ke dni zániku bezpodílového spoluvlastnictví (dnes společného jmění) manželů. V rozsudku ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. [22 Cdo 900/2004](#), Nejvyšší soud uvedl: „Také při oceňování členského podílu v bytovém družstvu v rámci vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů - bývalých společných nájemců

družstevního bytu a společných členů bytového družstva - se vychází ze stavu tohoto podílu v době zániku společného členství rozvedených manželů v družstvu, avšak z ceny odpovídající době, kdy se vypořádává“.

Od tohoto posledně uvedeného rozhodnutí se Nejvyšší soud odchyluje.

V řízení o vypořádání společného jmění manželů se uplatňuje pravidlo, že oceňování vypořádávaného majetku vychází z cen odpovídajících době, kdy se provádí vypořádání. Tento právní názor správně vychází z toho, že teprve vypořádáním dochází k plnému nabytí vlastnického práva k věci, příp. k převodu jiných práv a povinností, a proto i ocenění věci musí vycházet z ceny dosažitelné v době, ve které se vypořádání provádí. Teprve od tohoto vypořádání totiž nabývá ten, komu je věc přikázána, plnou majetkovou hodnotu a může s věcí disponovat bez ohledu na druhého bývalého účastníka společného jmění.

Je-li však předmětem vypořádání členský podíl v bytovém družstvu, který již - ať na základě dohody či rozhodnutí soudu - připadl jen jednomu z manželů, který jako výlučný člen družstva je oprávněn nadále byt užívat, pak představuje členský podíl majetkovou hodnotu, se kterou může nadále výlučný člen družstva disponovat již od okamžiku zrušení společného členství v družstvu. Tímto okamžikem je zřejmá hodnota toho, čeho se v důsledku zrušení společného členství jednomu z bývalých manželů - společných členů družstva dostalo, stejně jako je zřejmé, o co se majetek druhého zmenšil. Proto je třeba při oceňování členského podílu v bytovém družstvu v rámci vypořádání společného jmění manželů - bývalých společných nájemců družstevního bytu a společných členů bytového družstva - vyjít ze stavu (sc. stavu družstevního bytu) i obvyklé ceny tohoto podílu v době zániku společného nájmu družstevního bytu a společného členství rozvedených manželů v družstvu.

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu, který takto členský podíl ocenil, je správné. Dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tedy v posuzované věci není dán. Vady řízení uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Proto nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).